

Rodríguez Valcárcel, M. X. (1993): *Lingua e literatura galegas en El Regional*, Serie Comunicación, 9, Edicións Lea, Santiago de Compostela.

Este traballo, publicado agora por Edicións Lea, foi presentado como memoria de licenciatura na Facultade de Filoloxía da Universidade de Santiago de Compostela en setembro do ano 1993, dirixido pola profesora Carme Hermida.

En palabras da propia autora, esta investigación tenta ser "unha pequena aproximación a un tema, o da ideoloxía lingüística do movemento rexionalista" (páx. 13), para o cal realizou o baleirado do xornal lugués *El Regional* entre os anos 1885 e 1906. A elección da publicación mencionada ten a súa xustificación en que era de orientación rexionalista federal e en que nel estaban como directores e colaboradores importantes figuras deste movemento, tales como A. J. de la Riba e M. Castro López. Debido a limitacións temporais non puido abrangue-lo estudio do xornal ata o seu ano de desaparición, 1931, e remata a súa investigación en 1906, por se-lo ano en que finalmente foi creada a RAG e o ano en que morre A. J. Pereira, o que fora o seu primeiro director.

Para a organización do material recollido, establécense dous grandes bloques, un de literatura e outro de lingua. Sen embargo, os criterios para a clasificación dun e doutro son moi desiguais: no bloque de literatura coméntase cada traballo illadamente, mentres que no de lingua as colaboracións aparecen agrupadas baixo epígrafes temáticos. Mª X. Rodríguez xustifica na presentación esta falta de coherencia aludindo á heteroxeneidade do material con que traballa e conclúe que "é a única maneira de levar a cabo a organización do material e de facer ver claramente cales eran as ideas lingüísticas que se reflectían en *El Regional*", co cal non estamos en absoluto de acordo, xa que ver unha restrá de autores e colaboracións non axuda moito a ver "cales eran as ideas lingüísticas" do xornal en cuestión.

Antes de tratar con detemento a literatura aparecida no xornal lugués, cunha breve exposición sitúanos no marco histórico e social en que nos movemos, o Rexurdimento, e a continuación caracteriza no fundamental o xornal (ideoloxía e orientación, directores, colaboradores, redactores...)

1. Literatura

No primeiro grande bloque, dedicado á literatura galega, faise, como xa indicamos, unha análise illada dos artigos aparecidos sobre o tema e limitáase practicamente a dar unha restrá de autores e obras.

Poderíamos sinalar dous grandes apartados dentro deste bloque:

a) obras de creación publicadas nestes anos; máis numerosas cás recensións e outros traballos nas primeiras décadas e máis abundantes as de poesía cás de prosa.

b) recensións de libros (sobre todo de poesía), de publicacións periódicas e non periódicas, etc. Tamén aparecen traballos sobre literatura galega, dentro dos cales merecen unha mención especial os de literatura medieval, pola importancia que esta tivo na dignificación do status da lingua.

2. *Lingua*

Polo que se refire á clasificación dos artigos aparecidos en *El Regional* sobre a lingua galega, o criterio é xa de carácter distinto, temático, e as achegas son, na nosa opinión, moito máis interesantes. Esta parte podería dividirse á súa vez en dous grandes apartados, un de dignificación do status e outro de dignificación do corpus.

2.1. *Dignificación do status*

Agrupa artigos que se ocupan da exaltación do galego como lingua. Estes traballos utilizan argumentos que teñen que ver fundamentalmente con factores de prestixio (como o esplendor da literatura medieval), de identificación e de utilidade (a clasificación é a establecida por C. Hermida en 1992).

Outro grupo incluíría os que intentan ampliar os ámbitos de uso (no literario, nos medios de comunicación, na Administración...) e as noticias recollidas a propósito do apoio das institucións á causa do galego, tales como os centros galegos, os concellos...

Xa noutra liña, non de exaltación senón de defensa, atopamos artigos contestando a ataques feitos noutros medios contra os rexionalistas e defensores da lingua, contra o cultivo do galego fóra do ámbito literario e mesmo contra o seu cultivo literario, etc. É curioso atopar apoios, máis ou menos encubertos, a ataques feitos contra o movemento rexurdimentista; estas contradicións merecerían, ó noso xuízo, unha maior atención da que se lles presta, pois a súa explicación sería probablemente moi ilustrativa.

2.2. *Dignificación do corpus*

Este apartado é de menor extensión có anterior, debido a que a presenza destes aspectos era moito máis escasa. Baixo este epígrafe aparecen artigos e noticias que tratan cuestións como a ortografía, os castelanismos... e mesmo propostas concretas; todo isto debería ser posto en relación co xa sinalado anteriormente dos estudos sobre a literatura galega, xa que moitas das críticas feitas ós autores galegos son precisamente o emprego de castelanismos, inventos, vulgarismos, etc.

Hai tamén traballos sobre a historia interna do idioma (situación do galego no conxunto das linguas romances, conformación, etimoloxía...) e sobre a situación da lingua naquel momento (conciencia de dialectalización e polémica sobre o seu estado, deturpado ou non).

Capítulo á parte merece a RAG, vella aspiración de moitos rexionalistas do momento. É interesante repasar esta parte da nosa historia, recollida por este xornal, desde as primeiras tentativas de 1894 1895, ata a derradeira de 1906.

Finalmente, as conclusións: sinala como fio conductor a defensa do idioma, en tanto que era un dos obxectivos do grupo político rexionalista federal. Polo que se refire ós contidos do xornal, destaca, nas primeiras décadas, a abundancia de poemas e de recensións de volumes, mentres que nas últimas proliferan as noticias sobre a fundación da Academia e traballos de estudio do idioma.

No material recollido, polo que podemos ver neste libro, hai unha serie de temas recorrentes que, seguramente, tamén o serían na prensa da época: se o galego debe saír dos moldes meramente literarios; se debe seguir, na conformación do corpus, unha tendencia popularista ou cultista, etc. Sería moi interesante facer unha comparación entre este xornal e a prensa da época para analiza-la presenza e repercusión de certas ideas lingüísticas e para avaliar asemade a importancia relativa que tivo a "preocupación" polo galego neste xornal.

Sería útil, para todo isto, unha maior síntese do material e unha maior unidade de criterios para a parte de lingua e de literatura, aínda que fose en detrimento da exhaustividade. Un maior grao de abstracción forneceríanos unha idea máis clara da finalidade, obxectivos e intencións dos editores do xornal cando publicaban sobre o galego e sobre a súa literatura.

ELISA FERNÁNDEZ REI